

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

YASAMA DÖNEMİ

24

YASAMA YILI

2

SIRA SAYISI: 137

Çek Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı ve Ankara Milletvekili Sinan Aydın Aygün'ün; 5941 Sayılı Çek Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi ile Mersin Milletvekili Ali Rıza Öztürk'ün; 5941 Sayılı Çek Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi ve Adalet Komisyonu Raporu
(1/538, 2/85, 2/119)

İÇİNDEKİLER

Sayfa

• 1/538 Esas Numaralı Tasarının

- TBMM Başkanlığına Sunuş Yazısı4
- Genel Gerekçesi4
- Madde Gerekçeleri5

• 2/85 Esas Numaralı Teklifin

- TBMM Başkanlığına Sunuş Yazısı8
- Genel Gerekçesi8
- Madde Gerekçeleri9
- Metni10

• 2/119 Esas Numaralı Teklifin

- TBMM Başkanlığına Sunuş Yazısı13
- Genel Gerekçesi13
- Madde Gerekçeleri14
- Metni15

• Adalet Komisyonu Raporu16

• Muhalefet Şerhi20

• Tasarı Metni21

• Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin21

T.C.

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar

Genel Müdürlüğü

5/1/2012

Sayı: B.02.0.KKG.0.10/101-429/50

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Adalet Bakanlığı'nca hazırlanan ve Başkanlığınıza arzı Bakanlar Kurulu'nca 16/12/2011 tarihinde kararlaştırılan "Çek Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı" ile gerekçesi ilişikte gönderilmiştir.

Gereğini arz ederim.

Recep Tayyip Erdoğan

Başbakan

HAVALE EDİLDİĞİ KOMİSYONLAR (1/538)	
ESAS	Adalet Komisyonu
TALİ

GENEL GEREKÇE

Anayasanın 13 üncü maddesinde temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasında ölçülülük ilkesine riayet edileceği düzenlenmiştir. 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 3 üncü maddesinde düzenlenen yaptırımların orantılı olması ve ceza hukukunun son çare olma özelliği (ikincillik ilkesi) bu anayasal ilkenin bir yansımasıdır. 5237 sayılı Kanunun 3 üncü maddesinin gerekçesinde, "Suç işlenmesiyle bozulan toplum düzeninde adaletin sağlanması için suç işleyen kimseye uygulanacak ceza hukuku yaptırımlarının haklı ve ölçülü olması gerekir. Çünkü ancak haklı ve suçun ağırlığıyla orantılı bir yaptırım ile suç işleyen kişinin bu fiilinden pişmanlık duyması ve yeniden topluma kazandırılması söz konusu olabilir." denmektedir. Buna göre, ceza hukuku işlemleri yapılmasıyla sağlanması beklenen yarar ve verilmesi imkân dâhilinde olan zarar arasında bir oranın bulunması, aksi takdirde işlem den vazgeçilmesi gerekmektedir. Diğer bir ifadeyle, ceza hukuku, toplumsal barışın devamı bakımından başvurulması kaçınılmaz olduğu zaman devreye girmelidir. Buna göre, hukukî veya idarî sorumluluğun yeterli olduğu durumlarda adli nitelikteki cezalar verilmemelidir.

Ceza hukukunun son dönemde gelişen ve yukarıdaki açıklamalarla yakından ilgili olan önemli ilkelerinden biri de "ekonomik suça ekonomik ceza verilmesi"dir. Buna göre, ekonomik nitelikteki suçların yaptırımı hapis cezasından ziyade ekonomik yaptırımlar şeklinde olmalıdır.

5941 sayılı Çek Kanununun 5 inci maddesinde, karşılıksız çek keşide etme suçu için adli para cezası öngörülmüş olmasına karşılık, bu cezanın ödenememesi durumunda infazı para cezasının hapis cezasına dönüştürülmesi suretiyle yerine getirildiğinden, adli nitelikteki bu yaptırım, yukarıda saydığımız ilkeler gerekçe gösterilmek suretiyle gerek uygulamada gerekse doktrinde uzun zamandır eleştirilere maruz

kalmıştır. Bununla birlikte borcunu ödeyemeyen kişi hakkında infaz aşamasında hapis cezası uygulanması bu kişinin ticarî hayatının ciddi şekilde sarsılmasına veya sona ermesine neden olmakta ve borçlarını ödeyebilme ihtimalini neredeyse ortadan kaldırmaktadır.

Öte yandan, Anayasanın 141 inci maddesinin son fıkrasında "Davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılması, yargının görevidir." hükmüne yer verilmiş, İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Avrupa Sözleşmesinin 6 ncı maddesinin birinci fıkrasında da herkesin, bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından davasının "makul süre içinde" görülmesini isteme hakkına sahip olduğu belirtilmiştir. Yargının iş yükünün aşırı şekilde ağırlaşması nedeniyle yargılama sürecinin yavaş işlemesi ve uzun sürmesi, Anayasamızın ve İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesinin kabul ettiği makul sürede yargılanma hakkı ve devletin makul sürede yargılama yükümlülüğünün gereğinin yerine getirilmesini önemli derecede engellemektedir.

Bilindiği üzere, karşılıksız çek keşide etmek suçundan kaynaklanan uyuşmazlıklar ceza adalet sistemindeki iş yükünün önemli bir bölümünü teşkil etmekte ve bu fiil için adli nitelikte yaptırım uygulanması ceza hukukunun yukarıda saydığımız ilkelerine uygun görülmemektedir. Bu nedenle, karşılıksız çek keşide etmenin suç olmaktan çıkartılmak suretiyle bu eylem için herhangi bir yaptırım öngörülmesi düşünülebilir. Ancak çekin ekonomik hayatta ifa ettiği görevde bir zafiyet yaşanmaması için karşılıksız çek keşide etme eyleminin tamamen yaptırımsız bırakılması uygun olmayacaktır. Bu nedenle, karşılıksız çek keşide etme eylemi için çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı şeklinde idarî nitelikte bir yaptırım uygulanması daha uygun bir çözüm olarak görülmüştür.

Bu Tasarı, karşılıksız çek keşide etme eylemine adli nitelikte bir yaptırım uygulanması nedeniyle yaşanan sıkıntılara çözüm getirmek ve adaletin etkinleştirilmesini, süratli ve verimli çalışmasını sağlamak amacıyla hazırlanmıştır.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1- Madde ile çek ile ilgili yasaklılık kayıtlarının Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasında tutulması öngörülmektedir. Çerçeve 3 üncü maddede, 5941 sayılı Kanunun 5 inci maddesinin birinci fıkrasında değişiklik yapılarak, üzerinde yazılı bulunan düzenleme tarihine göre kanunî ibraz süresi içinde ibrazında, çekle ilgili olarak karşılıksızdır işlemi yapılmasına sebebiyet veren kişi hakkında uygulanan adli nitelikteki yaptırım idarî nitelikte bir yaptırıma dönüştürüldüğünden, Tasarının kanunlaşmasından itibaren bu kişilerin kayıtlarının adli sicilde bulunması hukuken mümkün olmayacaktır. Bu kayıtlar sadece Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası tarafından tutulmaya devam edileceğinden, maddede yer alan "adli sicil" ibaresi "Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası" olarak değiştirilmiştir.

Öte yandan, çerçeve 2 nci maddede, çekin üzerinde yazılı baskı tarihinden itibaren beş yıl içinde ibraz edilmemesi halinde muhatap bankanın ödemekle yükümlü olduğu tutara ilişkin yükümlülüğünün sona ermesine ilişkin bir düzenleme yapıldığından, 5941 sayılı Kanunun 5 inci maddesinin yedinci fıkrasında, çek defterinin her bir yaprağına yazılması gereken hususlar arasına "çekin basıldığı tarih" ibaresi eklenmiştir.

Madde 2- Madde ile, 5941 sayılı Kanunun 3 üncü maddesinin altıncı fıkrasında, karşılıksız çek fiilinin idarî yaptırıma bağlanması doğrultusunda değişiklik yapılmaktadır. Çerçeve 3 üncü maddede, 5941 sayılı Kanunun 5 inci maddesinin birinci fıkrasında değişiklik yapılarak, şikâyete tâbi olarak uygulanan adli nitelikteki yaptırım, talebe bağlı idarî nitelikte bir yaptırıma dönüştürüldüğünden, 5941 sayılı Kanunun 3 üncü maddesinin altıncı fıkrasında yer alan "şikâyette" ibaresi "talepte" şeklinde değiştirilmiştir.

Öte yandan, 5941 sayılı Kanun bankalara ibraz veya iade edilmemiş çek yaprakları için bankaların yükümlülükleri konusunda belirli bir süre sınırı öngörmemiştir. Bundan dolayı, bankalar tarafından bastırılıp müşterilerine verilen çek yaprakları her zaman keşide edilebilmekte ve çek yaprakları bankaya ibraz ya da iade edilmedikleri sürece, banka ile müşteri arasındaki gayri nakdi kredi ilişkisi süresiz olarak devam etmektedir. Üstelik, bankaya hiçbir şekilde iade edilmediği hâlde kullanılmayan çek yaprakları sayısı oldukça büyük rakamlara ulaşmıştır. Bu nedenlerle, çekin, üzerinde yazılı baskı tarihinden itibaren beş yıl içinde ibraz edilmemesi halinde, muhatap bankanın ödemekle yükümlü olduğu tutara ilişkin sorumluluğunun sona ereceği yönünde bir düzenleme yapılmıştır.

Madde 3- Madde ile, 5941 sayılı Kanunun 5 inci maddesinin birinci fıkrasında yapılan değişiklikle, üzerinde yazılı bulunan düzenleme tarihine göre kanunî ibraz süresi içinde ibrazında, çekle ilgili olarak karşılıksızdır işlemi yapılmasına sebebiyet veren kişi hakkında uygulanan adli nitelikteki yaptırım, Cumhuriyet savcısı tarafından uygulanacak idarî nitelikte bir yaptırıma dönüştürülmektedir. Yeni düzenlemede, hakkında çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı uygulanabilecek kişi çek hesabı sahibi olarak belirlenmiştir. Buna göre, tüzel kişiler hakkında bu yaptırımın uygulanması öngörülmüştür.

5941 sayılı Kanunun 5 inci maddesinin birinci fıkrasında yapılan değişiklikte, adli nitelikte bir cezaya yer verilmediğinden, Kanunun 5 inci maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan "cezaî sorumluluğa" ilişkin düzenleme "idarî yaptırım sorumluluğu" olarak değiştirilmiştir.

İdarî nitelikte bir yaptırım olan çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı kararına karşı, kanun yolu olarak 5326 sayılı Kabahatler Kanunu hükümlerinin uygulanması kabul edilmiştir. Bu başvurunun kabulü hâlinde, bu kararla ilgili olarak da 5 inci maddenin sekizinci fıkrasındaki bildirim ve yayımlanma usulü izlenecektir.

5941 sayılı Kanunun 5 inci maddesinin birinci fıkrasında yapılan değişiklikle, karşılıksızdır işlemi yapılmasına sebebiyet veren kişi hakkında uygulanan adli nitelikteki yaptırım idarî nitelikte bir yaptırıma dönüştürüldüğünden, bu değişikliğin zorunlu sonucu olarak Kanunun 5 inci maddesinin ikinci, dördüncü, dokuzuncu ve onbirinci fıkraları yürürlükten kaldırılmıştır.

Madde 4- Madde ile, 5941 sayılı Kanunun 6 ncı maddesinin birinci fıkrasında adli nitelikteki bir yaptırım için öngörülen etkin pişmanlık hükmü, idarî nitelikte bir yaptırıma dönüştürülen çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı bakımından uygulanacak şekilde yeniden düzenlenmiştir. Karşılıksız kalan çek bedelinin, faizi ile birlikte tamamen ödenmesi durumunda çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı kaldırılacak ve bu durum Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasına bildirilecektir. Kararın verildiği Cumhuriyet başsavcılığına başvurularak talebin geri alınması hâlinde de çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı kaldırılacak ve Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasına bildirilecektir. Buna göre, karşılıksızdır işlemi yapılmasına sebebiyet veren kişi hakkında uygulanacak olan idarî tedbir, aynı zamanda bu kişiyi çek borcunu ödemeye zorlamak amacı da taşıyan bir yaptırım niteliğindedir.

Çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı bakımından azami bir süre kabul edilmiştir. Buna göre, kayıdın girildiği tarihten itibaren on yıl geçmesi üzerine, yasağa ilişkin kayıtlar Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasınca re'sen silinecektir.

Madde 5- Madde ile, hamiline çek defteri yaprağını kullanmadan hamiline çek düzenleme fiili için öngörülen adli nitelikteki yaptırım, idarî nitelikte bir yaptırıma dönüştürülmüştür.

Madde 6- Maddenin birinci ve ikinci fıkralarında, yeni çek defterlerinin bastırılıp dağıtılmasına ve eski çek defterlerinin imhasına ilişkin usul ve esaslar belirlenmiştir. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasınca bu Kanunun yayımını izleyen bir ay içinde 2 nci madde hükmünce çıkarılıp yayımlanacak tebliğde belirlenen esaslara uygun olarak, bankalar yeni çek defterleri bastıracaklardır. Bankaların, öngörülen tarihe kadar müşterilerine yeni çek defterleri vermesi ve ellerindeki eski çek defterlerini imha etmesi öngörülmüştür.

Üçüncü fıkrada, 3167 sayılı Kanun ile 5941 sayılı Kanunun, Tasarıyla değiştirilmeden önce yürürlükte bulunan hükümleri gereğince düzenlenmiş olan eski çeklerin hukuki geçerliliğinin devam edeceği düzenlenmiştir.

Dördüncü fıkrada, üzerinde basıldığı tarih yer almayan çeklerin 30/6/2018 tarihine kadar bankaya ibraz edilmemesi halinde, muhatap bankanın bu çeklere ilişkin olarak Kanunun 3 üncü maddesinin üçüncü fıkrasına göre ödemekle yükümlü olduğu tutara ilişkin sorumluluğunun sona ereceği düzenlenmiştir.

Beşinci fıkrada, 3167 sayılı Kanuna, 18/2/2009 tarihli ve 5838 sayılı Kanunla geçici 2 nci madde olarak eklenen ve 5941 sayılı Kanunun geçici 1 inci maddesinin beşinci fıkrasıyla 31/12/2011 tarihine kadar uzatılan, üzerinde yazılı düzenleme tarihinden önce çekin ödenmek için muhatap bankaya ibrazının geçersiz olduğuna ilişkin hüküm, ekonomik sıkıntılarla çeklerin zamanında ödenmemesi sonucunda ticarî hayatta karşılaşılan sorunlara ve mağduriyetlere çözüm üretilmesi amacıyla, ibraz yasağını 31/12/2017 tarihine uzatacak şekilde yeniden düzenlenmiştir.

Altıncı fıkrada, maddenin yayımı tarihinden önce verilen çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı kararlarına ilişkin kayıtların, Kanunun 6 ncı maddesinde düzenlenen yasağın kaldırılmasına ilişkin şartlar oluşuncaya kadar, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasında tutulmaya devam olunacağı hüküm altına alınmıştır. Kanunun mevcut uygulamasında da, üzerinde yazılı bulunan düzenleme tarihine göre kanunî ibraz süresi içinde ibrazında, çekle ilgili olarak karşılıksızdır işlemi yapılmasına sebebiyet veren kişi hakkında, suça bağlı olarak ayrıca çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağına karar verilmektedir. Bu nedenle, mevcut çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı kararlarının akıbetinin ne olacağı konusunda bir düzenleme yapılmıştır.

Madde 7- Yürürlük maddesidir.

Madde 8- Yürütme maddesidir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

5941 Sayılı Çek Kanunu'nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi ve gerekçesi ekte sunulmuştur.

Gereğini saygıyla arz ederim.

Sinan Aydın Aygün
Ankara

HAVALE EDİLDİĞİ KOMİSYONLAR (2/85)	
ESAS	Adalet Komisyonu
TALİ

GENEL GEREKÇE

Karşılıksız çek keşide etme fiili, 17/01/1929-02/04/1985 döneminde "dolandırıcılık" suçu kapsamında değerlendirilmiş, 03/04/1985-07/03/2003 döneminde hapis cezasını gerektiren bağımsız bir suç olarak kabul edilmiş ve 08/03/2003 tarihinden itibaren adli para cezasını gerektiren bir suç olarak düzenlenmiştir. Bu tarihsel süreç içinde çekin kayıt dışı ekonomide, karaparanın aklanmasında ve terörün finansmanında kullanılması önlenememiştir. Son yıllarda karşılıksız çek keşide etme suçu ile ilgili dava sayısı inanılmaz bir artış göstermiş, dosya yoğunluğu nedeniyle mahkemeler işleyemez duruma gelmiştir. İş yoğunluğu bulunan bazı illerde karşılıksız çek suçlarına bakan ilk derece ceza mahkemelerinin sayısı artırılmıştır. Yine temyiz mercii Yargıtay'da karşılıksız çek davaları 10. Ceza Dairesi, 12. Ceza Dairesi, 14. Ceza Dairesi ve 15. Ceza Dairesi olmak üzere halen 4 daire tarafından incelenmektedir. Ancak Mahkeme sayısının artırılması gibi yargılama süresini kısaltmayı amaçlayan bu türden önlemler tümüyle geçici bir nitelik taşıdığından kronikleşmiş karşılıksız çek sorununa hiçbir çözüm vaatmemektedir.

Çek davalarına bakan Yargıtay 10. Ceza Dairesi Başkanı Mahmut GÜL 2010 yılında yaptığı açıklamada;

- Yerel mahkemelerdeki çek dosyası sayısının 1.480.000 civarında olduğunu,
- 50.000 çek dosyasının 10. Ceza Dairesinde karara bağlanmak üzere beklediğini,
- 110.000 dosyanın ise Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığında incelenmekte olduğunu,
- Yılda azami 25.000 davayı sonuçlandırabildiklerini,

- Yerel mahkemelerin kararı bozulduğunda, yeni karar verilmesi ve tekrar temyiz edileceği düşünüldüğünde mağduriyetler olacağı ve kararların zaman aşımına uğrayacağını ifade etmiştir.

Bunun üzerine davaların Yargıtaydaki temyizde zaman aşımına uğramalarının engellenmesi için yeni bir modele geçilmiş olup, yeni daireler kurulmuş ve çek dosyalarına 4 dairenin bakması uygulamasına geçilmiştir. Ancak artan davalar nedeniyle zaman içinde bunun da sorunu çözemeyeceği anlaşılmaktadır.

3167 sayılı Kanunla hesapta yeterli karşılık olmadığı için ödenmeyen çekin keşidecisine, çek hamilinin şikâyetine bağlı olarak (1) yıldan (5) yıla kadar hapis cezası öngörülmüştür. Karşılıksız çekin hapis cezası müeyyidesine tâbi tutulması, bir yandan çek kullanımının yaygınlaşmasına, diğer yandan karşılıksız çekten dolayı ceza davalarının artmasına sebebiyet vermiştir. Gerçekten Türkiye'deki ceza davalarının yaklaşık % 15'i karşılıksız çekle ilgilidir. Bu oran, karşılıksız çek olayının tam bir sosyal felakete dönüşmüş olduğunun önemli bir işaretidir.

Yürürlükteki 5941 sayılı Çek Kanunu'nda çekle ilgili olarak karşılıksızdır işlemi yapılmasına sebebiyet verme fiili, adli para cezası ve güvenlik tedbiri yaptırımlarını gerektiren bir suç olarak düzenlenmiş, şikâyetten vazgeçme veya ödeme durumunda davanın düşmesi öngörülmüştür. Böylece vatandaşımız, Devlete borcunu ödeyemediği için hapse girmektedir. Eş anlatımla, Devlet, hapse girmemek için adli para cezasını ödemek isteyen vatandaşını bir anlamda tefeci batağına yönlendirmektedir. Bu nedenle karşılıksız çekten dolayı halen hapiste olan binlerce vatandaşımız vardır.

Mahküm olduğu adli para cezası nedeniyle devlete olan borcunu ödeyemediği için halen binlerce kişi cezaevlerinde yatmakta olup, iş imkanlarını ve borç ödeme kabiliyetlerini kaybeden bu kişiler nedeniyle binlerce aile de mağdur edilmiş bulunmaktadır.

Ayrıca "Hiçkimsenin borcu dolayısıyla özgürlüğünden yoksun bırakılamayacağı" şartını getiren Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin dört nolu protokolüne aykırı olduğu iddiasıyla Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine başvurular da başlamıştır. Bu davaların kabulü halinde ise Devletin tazminata mahkum edilmesi de söz konusu hale gelmiştir.

Öte yandan ülkede yaşanan ekonomik krizler sonucunda karşılıksız çekten dolayı mahkumiyet alan kişilerin sayısında sürekli bir artış görülmektedir. Sorunun çözümü için etkili düzenlemeler yapılması gerekmekte olup, geçici, etkisiz ve uygulanması mümkün olmayan düzenlemeler sorunun çözümüne hizmet etmediği gibi, bunun ötelenmesine, ertelenmesine sebep olmaktadır. Karşılıksız çek düzenlenmesinin doğal sonucunun hapis cezası olması, aslında, ceza hukukunda çağdışı kalmış bulunan en eski Roma hukukundaki "borç için borçlunun cezalandırılması" sisteminin bir benzeridir. Cezanın amaca uygun olması, bir ilaç gibi yerinde ve dozunda kullanılması gerektiği gibi, doğru ve adil olması da hukuk devletinin olmazsa olmaz bir şartıdır.

Ülkemizin ve yargının çok daha önemli ve öncelikli sorunları varken, bir çok Cumhuriyet Savcısı ve Hakimın zamanını bu suçlara ayırmak zorunda kalması kabul edilemez.

Bütün bu nedenler ile, çekin karşılıksız çıkması ile ilgili fiilin suç olmaktan çıkarılması, çekle ilgili olarak karşılıksız işlemi yapılması durumunda karşılıksız çek düzenleyen adına karşılıksız çek düzenlenen ve ileri düzenleme tarihli çek üzerinde yazılı tarihe göre kanuni ibraz süresi içinde ibrazında karşılığını ilgili banka hesabında bulundurmuyan gerçek ve tüzel kişi hakkında, hamilin şikayeti ve Cumhuriyet Savcısının talebi üzerine Sulh Ceza Hakimî tarafından karşılıksız çıkan her bir çek ile ilgili bir koruma tedbiri olarak, çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı kararı verilmesi amaçlanmıştır.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1- 5941 sayılı Kanunun 3. Maddesinin 3. Fıkrası değiştirilerek karşılıksız çıkan çekler için bankanın ödemekle yükümlü olduğu miktar arttırılmıştır. Bunun sonucu olarak;

a) Alacağına karşılık çek alan hamil, parasının ne kadarının bankanın garantisi altında olduğunu bilecek, geri kalan miktar için gerekirse riske girecektir.

b) Muhatap banka ise, verdiği çeklerin tümünün karşılıksız çıkması durumunda ödemek zorunda kalacağı para miktarını göz önüne alarak gerektiğinde müşterisinden bunu karşılayacak oranda teminat isteyerek kendisini koruyacaktır.

c) Çeke olan güven sağlanacaktır.

Madde 2- 5941 sayılı Kanunun 5. Maddesi değiştirilerek, karşılıksız çek keşide etme fiili suç olmaktan çıkarılmış, karşılıksız çek düzenleyen, adına karşılıksız çek düzenlenen ve ileri düzenleme tarihli çek üzerinde yazılı tarihe göre kanuni ibraz süresi içinde ibrazında karşılığını ilgili banka hesabında bulundurmuyan gerçek ve tüzel kişi hakkında hamilin şikayeti ve Cumhuriyet Savcısının talebi üzerine Sulh Ceza hakimî tarafından, karşılıksız çıkan her bir çek ile ilgili bir koruma tedbiri olarak çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı kararı verilmesi ön görülmüştür.

Bu değişiklik ile yargının yükünün hafifletilmesi amaçlanmıştır.

Madde 3- 5941 sayılı Çek Kanunu'nun 5 inci maddesinde yapılan değişikliğe uygun olarak, etkin pişmanlıkla ilgili 6 ncı maddesi yeniden düzenlenmiştir.

Madde 4- 5941 sayılı Kanunun 7. Maddesinin başlığı, 5. Maddede yapılan değişiklik uyarınca "Ceza Hükümleri" olarak değiştirilmiştir.

Madde 5- 5941 sayılı Çek Kanunu'nun Geçici 1 inci maddesi yeniden düzenlenmiş; yeni çek defterlerinin verilmesi ve eskilerinin alınması için öngörülen süre 31/12/2011 tarihine kadar uzatılmış, üzerinde yazılı düzenleme tarihinden önce çekin ödenmek için muhatap bankaya ibrazının geçersiz olduğu tarih ise 30/06/2012 olarak değiştirilmiştir.

Madde 6- 5941 sayılı Çek Kanunu'nun Geçici 2 nci maddesi yeniden düzenlenmiş ve anlaşma veya taahhütnamenin verileceği tarih 31/12/2011 tarihine uzatılmıştır. Böylece, hakkında çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı uygulanan kişilere, bu cezanın infazının ertelenmesi ve kaldırılması konusunda yeni bir imkân sağlanmış; bunun karşılığında hamilin de alacağına kavuşması amaçlanmıştır.

Madde 7- Yürürlük maddesidir.

Madde 8- Yürütme maddesidir.

ANKARA MİLLETVEKİLİ SİNAN AYDIN AYGÜN'ÜN TEKLİFİ (2/85)

5941 SAYILI ÇEK KANUNU'NDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- 5941 sayılı Çek Kanununun 3. Maddesinin 3. Fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

(3) Muhatap banka, ibraz eden düzenleyici dışındaki hamile, süresinde ibraz edilen her çek yaprağı için;

a) Karşılığının hiç bulunmaması hâlinde,

1. Çek bedeli bin Türk Lirası veya üzerinde ise bin Türk Lirası,

2. Çek bedeli bin Türk Lirasının altında ise çek bedelini,

b) Karşılığının kısmen bulunması hâlinde,

1. Çek bedeli bin Türk Lirası veya altında ise, çek bedelini aşmamak koşuluyla, kısmî karşılığı bin Türk Lirasına tamamlayacak bir miktarı,

2. Çek bedeli bin Türk Lirasının üzerinde ise, çek bedelini aşmamak koşuluyla, kısmî karşılığa ilave olarak bin Türk Lirasını,

ödemekle yükümlüdür. Bu husus, hesap sahibi ile muhatap banka arasında çek defterinin teslimi sırasında yapılmış olan dönülemeyecek bir gayri nakdi kredi sözleşmesi hükmündedir. Bu fıkradaki miktar, Türkiye İstatistik Kurumu tarafından yayımlanan fiyat endekslerindeki yıllık değişimler göz önünde tutularak Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası tarafından her yıl Ocak ayında belirlenir ve Resmî Gazete'de yayımlanır.

MADDE 2- 5941 sayılı Çek Kanunu'nun 5 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

Çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı

MADDE 5- (1) Üzerinde yazılı bulunan düzenleme tarihine göre kanunî ibraz süresi içinde ibrazında, çekle ilgili olarak karşılıksızdır işlemi yapılmasına sebebiyet veren gerçek ve tüzel kişi hakkında, hamilin şikâyeti ve Cumhuriyet savcısının talebi üzerine, Sulh Ceza Hakimi tarafından karşılıksız çıkan her bir çekle ilgili bir koruma tedbiri olarak, bir yıl süreyle çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı kararı verilir. Bu yasağa karar verme yetkisi, çekin tahsili için bankaya ibraz edildiği veya çek hesabının açıldığı banka şubesinin bulunduğu yer ya da hesap sahibinin yahut şikayetçinin yerleşim yerindeki hakime aittir.

(2) 1. Fıkra hükmüne göre çek karşılığını ilgili banka hesabında bulundurmakla yükümlü olan kişi çek hesabı sahibidir. Çek hesabı sahibinin tüzel kişi olması halinde, bu tüzel kişinin mali işlerini yürütmekle görevlendirilen yönetim organının üyesi, böyle bir belirleme yapılmamışsa yönetim organını oluşturan gerçek kişi veya kişiler, çek karşılığını ilgili banka hesabında bulundurmakla yükümlüdür.

(3) Çek sahibi gerçek kişi kendisi adına çek düzenlemek üzere bir başkasına temsilci veya vekil olarak tayin edemez. Gerçek kişinin temsilcisi veya vekili olarak çek düzenlenmesi halinde bu çekten dolayı hukuki sorumluluk ve koruma tedbiri sorumluluğu çek sahibine aittir.

(4) Çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı kararı ile ilgili olarak herhangi bir adres değişikliği bildiriminde bulunulmadığı sürece, ilgilinin çek hesabı açtırırken bildirdiği adrese 11.02.1959 tarih ve 7201 sayılı Tebligat Kanunu'nun 35. Maddesine göre derhal tebligat çıkarılır. Adresin bankaya yanlış bildirilmesi veya fiilen terkedilmiş olması halinde de tebligat yapılmış sayılır.

(5) Hakkında çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı kararı verilmiş olan kişi, elindeki bütün çek yapraklarını ait olduğu bankalara iade etmekle yükümlüdür. Bu kişi adına yeni bir çek hesabı açılmaz.

(6) Hakkında çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı kararı verilmiş olan kişi, kararın kendisine tebliğ edildiği günden itibaren 10 gün içinde düzenlemiş bulunduğu ve henüz karşılığı tahsil edilmemiş olan çekleri, düzenleme tarihlerini, miktarlarını ve varsa lehtarlarını da göstermek suretiyle muhatap bankaya liste halinde vermekle yükümlüdür.

(7) Çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı kararına ilişkin bilgiler, güvenli elektronik imza ile imzalandıktan sonra Adalet Bakanlığı Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığı ile Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'na elektronik ortamda bildirilir. Bu bildirimler ile bankalara yapılacak duyurulara ilişkin esas ve usuller, Adalet Bakanlığı'nın uygun görüşü alınarak Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası tarafından belirlenir.

(8) Koruma tedbiri olarak verilen çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı kararına yapılan itirazın kabulü halinde, bu kararla ilgili olarak da 7. Fıkradaki bildirim ve yayımlanma usulü izlenir.

MADDE 3- 5941 sayılı Çek Kanunu'nun 6 ncı maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

Etkin Pişmanlık ve Yasak Kararının Kaldırılması

MADDE 6- (1) Karşılıksız kalan çek bedelinin üzerinde yazılı bulunan düzenleme tarihine göre, kanuni ibraz tarihinden itibaren işleyecek 3095 sayılı Kanuna göre ticari işlerde temerrüt faiz oranı üstünden hesaplanacak faiz ile birlikte tamamen ödenmesi halinde, ilgililer tarafından kararı veren hakimden çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağını kaldırılması istenebilir. Hakimin vereceği karara itiraz edilebilir. Çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağının kaldırılmasına ilişkin karar kesinleştiğinde, yasağın kaldırıldığı Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasına 5. Maddenin 7. Fıkrasındaki usüllere göre bildirilir ve ilan olunur.

(2) Şikayetten vazgeçme halinde de 1. Fıkra hükmü uygulanır.

MADDE 4- 5941 sayılı Çek Kanunu'nun 7. Maddesinin başlığı "Ceza Hükümleri" olarak değiştirilmiştir.

MADDE 5- 5941 sayılı Çek Kanunu'nun Geçici 1 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"GEÇİCİ MADDE 1- (1) Bankalar, 31/12/2011 tarihine kadar müşterilerine yeni çek defterlerini verir ve ellerindeki eski çek defterlerini imha ederler.

(2) Bankaların müşterilerine verdikleri eski çek defterleriyle ilgili olarak, bankaların ödemekle yükümlü olduğu miktar konusunda 19/03/1985 tarihli ve 3167 sayılı Çekle Ödemelerin Düzenlenmesi ve Çek Hamillerinin Korunması Hakkında Kanun hükümlerinin uygulanmasına devam olunur.

(3) 30/06/2012 tarihine kadar, üzerinde yazılı düzenleme tarihinden önce çekin ödenmek için muhatap bankaya ibrazı geçersizdir.

(4) Bu Kanunun 5 inci maddesinin sekizinci fıkrası uyarınca yapılacak bildirimler, 31/12/2011 tarihine kadar yazılı ortamda yapılabilir.

(5) Bu Kanunla yürürlükten kaldırılan 3167 sayılı Çekle Ödemelerin Düzenlenmesi ve Çek Hamillerinin Korunması Hakkında Kanun'un 6 ncı maddesi uyarınca kurulmuş olan Bankalararası Takas Odaları Merkezi, bu Kanunun 8 inci maddesinde öngörülen tüzel kişiliği haiz sistem kuruluncaya kadar faaliyetlerine devam eder ve yeni kurulacak tüzel kişiliğe herhangi bir işleme gerek kalmaksızın devrolunur. Yeni kurulacak tüzel kişilik bu devir nedeniyle doğacak her türlü vergi, resim, harç ve fondan muaftır."

MADDE 6- 5941 sayılı Çek Kanunu'nun Geçici 2 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"GEÇİCİ MADDE 2- (1) 3167 sayılı Çekle Ödemelerin Düzenlenmesi ve Çek Hamillerinin Korunması Hakkında Kanun'un 16 ncı maddesinde veya 5941 sayılı Çek Kanunu'nun bu kanunla yapılan değişiklikten önceki 5 inci maddesinde tanımlanan suçtan dolayı, kesinleşmiş bir hükümle mahkûm olan kişiler hakkında;

a) Hükümü veren mahkeme tarafından, 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 98 ve 101 inci maddelerindeki usule göre, bu kanunla yapılan değişiklik uyarınca uyarılma kararı verilir.

b) Hakkında çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı kararı verilen kişinin şikâyetçi ile belirledikleri miktarın belirli vadelerde ödenmesi hususunda anlaşmaya varmaları ve anlaşmanın bir nüshasının şikâyetçi veya yasal temsilcisi tarafından Cumhuriyet başsavcılığına veya çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağına karar veren mahkemeye ya da hakime verilmesi hâlinde, anlaşmada öngörülen süre kadar çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı kararının infazının ertelenmesine karar verilir. Anlaşmaya varılmış olması, şikâyetçi bakımından şikâyetin geri alınması sonucunu doğurmaz.

c) Bu Kanunun 6 ncı maddesi hükmüne göre ödenmesi gereken miktarı belirli vadelerde ödeyeceğini taahhüt etmesi ve taahhütnamenin, kendisi veya yasal temsilcisi tarafından Cumhuriyet başsavcılığına veya çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağına karar veren mahkemeye ya da hakime verilmesi hâlinde, anlaşma aranmaksızın, taahhütnamede belirtilen süre kadar, çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı kararının infazının ertelenmesine karar verilir. Bu durumda, ödeme süresi, taahhütnamenin yapıldığı tarihten itibaren iki yılı geçemez. Taahhütnamede yer alacak birinci yıl taksiti, borcun üçte birinden az olamaz. Taahhütnamenin bir örneği alacaklıya gönderilir.

(2) Birinci fıkrada yazılı anlaşma veya taahhütnamenin en geç 31/12/2011 tarihine kadar düzenlenmiş ve mercilerine verilmiş olması şarttır. Birinci fıkranın (b) bendinden yararlanan kişi, taahhütnamede belirttiği süre içinde şikâyetçi ile anlaşmaya varması ve bu anlaşmanın bir nüshasının şikâyetçi veya yasal temsilcisi tarafından mercilerine verilmiş olması hâlinde, aynı fıkranın (a) bendi hükmünden yararlanır.

(3) Anlaşmanın gereği gibi ifa edilmiş veya bu Kanunun 6 ncı maddesi hükmüne göre ödenmesi gereken miktarın ödenmiş olması hâlinde; çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağının kaldırılmasına karar verilir.

(4) Şikâyetçinin başvurusu üzerine, anlaşma veya taahhüde uyulmadığının tespiti hâlinde, çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı kararının infazının devamına karar verilir."

MADDE 7- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 8- (1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

5941 Sayılı Çek Kanunu'nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifim gerekçeleri ile birlikte sunulmuştur.

Gereğini saygıyla dilerim.

Ali Rıza Öztürk
Mersin

HAVALE EDİLDİĞİ KOMİSYONLAR (2/119)	
ESAS	Adalet Komisyonu
TALİ	-----

GENEL GEREKÇE

Karşılıksız çek keşide etme fiili, 17.01.1929-02.04.1985 döneminde "dolandırıcılık" suçu kapsamında değerlendirilmiş, 03.04.1985-07.03.2003 döneminde hapis cezasını gerektiren bağımsız bir suç olarak kabul edilmiş ve 08.03.2003 tarihinden itibaren ise kural olarak adli para cezasını gerektiren bir suç olarak düzenlenip uygulanmıştır.

Bu tarihsel süreç içinde karşılıksız çek keşide etme engellenememiş, tersine artan bir seyir izlemiştir. Aynı şekilde, kayıt dışı ekonominin kayıt altına alınması, çekin karaparanın aklanmasında ve terörün finansmanında kullanılmasının önlenmesi sağlanamamıştır.

Son yıllarda karşılıksız çek keşide etme suçu ile ilgili davaların sayısı çok artmıştır. Özellikle ticaretin yoğun olduğu il ve ilçelerde bu davalara bakan mahkemeler tıkanmış ve temyiz mercii olarak Yargıtay'ın birkaç dairesinin görevlendirilmesi yoluna gidilmiştir.

Yürürlükteki "5914 sayılı Çek Kanunu"nda, çekle ilgili olarak karşılıksız işlemi yapılmasına sebebiyet verme fiili, adli para cezası ve güvenlik tedbiri yaptırımlarını gerektiren bir suç olarak düzenlenmiş; şikâyetten vazgeçme veya ödeme durumunda, soruşturma aşamasında "kovuşturmaya yer olmadığına", kovuşturma aşamasında "davanın düşmesine" ve hükmün kesinleşmesinden sonraki aşamada ise "hükmün bütün sonuçlarıyla ortadan kaldırılmasına" karar verilmesi öngörülmüştür. Bu durum, yasa koyucunun suçu çok da önemsemediğini göstermektedir.

Yargı, ağır olan iş yükünü taşıyamaz durumda iken, birçok Cumhuriyet savcısı ve hâkimin zamanını bu suçlara ayırmak zorunda kalması kabul edilemez.

Bütün bu nedenlerle, çekin karşılıksız çıkması ile ilgili fiilin suç olmaktan çıkarılması; tacir ve tacir olmayan kişi çekleri ile hamiline düzenlenecek çeklerin (A), (B) ve (C) tipi çekler olarak bastırılması, her tip çek için muhatap bankanın ödemekle yükümlü olduğu miktarın ayrı ayrı belirlenmesi, böylece bir yandan yargının yükünün hafifletilmesi ve buna bağlı olarak yargı hizmetlerinin hızlandırılması, diğer yandan çek hamillerinin korunması ve çekte olan güvenin sağlanması amaçlanmıştır.

Bu fiil için gerektiğinde sadece idari yaptırım uygulanması da mümkündür.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1- 5941 sayılı Çek Kanunu'nun 2 nci maddesinin altıncı fıkrasında değişiklik yapılarak, tacir çekleri ve tacir olmayan kişi çekleri ile hamiline düzenlenecek çeklerin, bankanın ödemekle yükümlü olduğu miktara göre (A), (B) ve (C) olmak üzere üçer tip olarak bastırılması öngörülmüştür.

Böylece, çek hamillerinin korunması amaçlanmıştır.

Madde 2- 5941 sayılı Kanun'un 3 üncü maddesinin üçüncü fıkrası değiştirilerek; (A), (B) ve (C) tipi çekler için bankanın ödemekle yükümlü olduğu miktarlar ayrı ayrı belirlenmiştir. Bunun sonucu olarak;

a) Alacağına karşılık çek alan hamil, parasının ne kadarının bankanın garantisi altında olduğunu bilecek, geri kalan miktar için gerekirse riske girecektir.

b) Muhatap banka ise, verdiği çeklerin tümünün karşılıksız çıkması durumunda ödemek zorunda kalacağı para miktarına göre, gerektiğinde müşterisinden bunu karşılayacak oranda teminat isteyerek, kendisini koruyacaktır.

c) Çeke olan güven sağlanacaktır.

Madde 3- 5941 sayılı Kanun'un 7 nci maddesinin başlığı, 5 inci maddenin yürürlükten kaldırılması nedeniyle "Ceza hükümleri" olarak değiştirilmiştir.

Madde 4- 5941 sayılı Kanun'un 2 ve 3 üncü maddelerinde yapılan değişikliklerin gereği olarak 5 ve 6 ncı maddeleri yürürlükten kaldırılmıştır.

Madde 5- 5941 sayılı Kanun'a geçici 3 üncü madde eklenmiş, yeni çek defterlerinin verilmesi ve eskilerinin alınması için 1/7/2012 tarihine kadar süre tanımıştır.

Madde 6- Yürürlük maddesidir.

Madde 7- Yürütme maddesidir.

MERSİN MİLLETVEKİLİ ALİ RIZA ÖZTÜRK'ÜN TEKLİFİ (2/119)

5941 SAYILI ÇEK KANUNU'NDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ

MADDE 1 - 5941 sayılı Çek Kanunu'nun 2 nci maddesinin altıncı fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"(6) Çek defterlerinin baskı şekline ilişkin kurallar, aşağıda belirtilen esaslar çerçevesinde, Maliye Bakanlığı, Türkiye Bankalar Birliği ve Türkiye Katılım Bankaları Birliğinin görüşü alınarak, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasınca Resmî Gazete'de yayımlanacak tebliğle düzenlenir.

a) Tacir olan ve tacir olmayan kişilere verilecek çekler ile hamiline düzenlenecek çekler, açıkça ayırt edilebilecek biçimde bastırılır.

b) Hamiline düzenlenecek çekler için sadece bu çeklere ilişkin işlemlerin işlendiği ayrı çek hesapları açılır. Hamiline düzenlenecek çeklerde, hamiline çek defteri yapraklarının kullanılması gerekir. Çek yapraklarının üzerinde "hamiline" ibaresi matbu olarak yer alır.

c) Tacir çekleri ve tacir olmayan kişi çekleri ile hamiline düzenlenecek çekler (A), (B) ve (C) olmak üzere üçer tip olarak bastırılır."

MADDE 2 - 5941 sayılı Kanun'un 3 üncü maddesinin üçüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"(3) Muhatap banka, ibraz eden düzenleyici dışındaki hamile, süresinde ibraz edilen her çek yaprağı için;

a) Karşılığının hiç bulunmaması hâlinde,

1) (A) tipi çeklerde,

a. Çek bedeli üçbin Türk Lirası veya üzerinde ise üçbin Türk Lirasını,

b. Çek bedeli üçbin Türk Lirasının altında ise çek bedelini,

2) (B) tipi çeklerde,

a. Çek bedeli beşbin Türk Lirası veya üzerinde ise beşbin Türk Lirasını,

b. Çek bedeli beşbin Türk Lirasının altında ise çek bedelini,

3) (C) tipi çeklerde,

a. Çek bedeli onbin Türk Lirası veya üzerinde ise onbin Türk Lirasını,

b. Çek bedeli onbin Türk Lirasının altında ise çek bedelini

ödemekle yükümlüdür.

b) Karşılığının kısmen bulunması hâlinde ise, muhatap bankanın ödemekle yükümlü olduğu miktar, kısmi karşılık düşüldükten sonraki miktardır.

c) Bu husus, hesap sahibi ile muhatap banka arasında çek defterinin teslimi sırasında yapılmış olan dönülemeyecek bir gayri nakdî kredi sözleşmesi hükmündedir.

MADDE 3 - 5941 sayılı Kanun'un 7 nci maddesinin başlığı "Ceza hükümleri" olarak değiştirilmiştir.

MADDE 4 - 5941 sayılı Kanun'un 5 ve 6 ncı maddeleri yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 5 - 5941 sayılı Kanun'a aşağıdaki geçici 3 üncü madde eklenmiştir.

GEÇİCİ MADDE 3 - (1) Bankalar, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasınca bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç ay içinde, 2 nci maddeye göre yayımlanacak tebliğde belirlenen esaslara uygun olarak yeni çek defterleri bastırırlar.

(2) Bankalar, 1/7/2012 tarihine kadar müşterilerine yeni çek defterlerini verir ve ellerindeki eski çek defterlerini imha ederler.

Yürürlük

MADDE 6 - (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 7 - (1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Adalet Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Adalet Komisyonu

16/1/2012

Esas No: 1/538, 2/85, 2/119

Karar No: 5

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

“Çek Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı (1/538)” 6/1/2012 tarihinde, “Ankara Milletvekili Sinan Aydın AYGÜN”ün; 5941 Sayılı Çek Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/85)” 1/10/2011 tarihinde ve “Mersin Milletvekili Ali Rıza ÖZTÜRK”ün; 5941 Sayılı Çek Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/119)” 10/11/2011 tarihinde Komisyonumuza havale edilmiştir. Tasarı ve Teklifler, Komisyonumuzun 12/1/2012 tarihli 6 ncı toplantısında Ankara Milletvekili Ahmet İYİMAYA Başkanlığında, Hükümeti temsilen Adalet Bakanı Sadullah ERGİN ile Adalet Bakanlığı, Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Yargıtay Başkanlığı, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, Türkiye Barolar Birliği, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu temsilcileri ile Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. İzzet ÖZGENÇ’in katılımlarıyla görüşülmüştür. Tasarı ve Teklifler, birbirleri ile ilgili olduklarından Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü’nün 35 inci maddesi uyarınca, Tasarı esas alınmak suretiyle birleştirilmiştir. Komisyon görüşmelerinin tamamı tutanağa bağlanmıştır.

Gerek Tasarının gerekse Tekliflerin temel amacının, çekle ilgili olarak karşılıksızdır işlemi yapılmasına sebebiyet verenler hakkında adli para cezasına hükmolunması nedeniyle meydana gelen mağduriyetlerin giderilmesi ve ilgili hükmün Anayasanın 38 inci maddesinin sekizinci fıkrası ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesine Ek 4 Numaralı Protokolün 1 inci maddesi ile uyumlaştırılması olduğu gözlemlenmektedir.

Bu bağlamda 14/12/2009 tarihli ve 5941 sayılı Çek Kanunundaki kanunî ibraz süresi içinde, çekle ilgili olarak karşılıksızdır işlemi yapılmasına sebebiyet veren kişi hakkında hamilin şikâyeti üzerine her bir çekle ilgili olarak binbeşyüz güne kadar adli para cezasına hükmolunacağına dair hükmün belli yönlerden irdelenmesi gerekir.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesine Ek 4 Numaralı Protokolün 1 inci maddesinde de “Hiç kimse, yalnızca sözleşmeden doğan bir yükümlülüğü yerine getirmemiş olmasından dolayı özgürlüğünden yoksun bırakılamaz.” hükmü yer almaktadır. Söz konusu Protokolün onaylanması, 23/2/1994 tarihli ve 3975 sayılı Kanun ile uygun bulunmuştur. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesine Ek 4 numaralı Protokoldeki hüküm 3/10/2001 tarihli ve 4709 sayılı Kanun ile anayasal norm hâline getirilmiştir. Anayasanın 38 inci maddesinin sekizinci fıkrasında “Hiç kimse, yalnızca sözleşmeden doğan bir yükümlülüğü yerine getirememesinden dolayı özgürlüğünden alıkonulamaz.” hükmü yer almaktadır. Ayrıca belirtmek gerekir ki, 4/6/2003 tarihli ve 4868 sayılı Kanun ile onaylanması uygun bulunan Medenî ve Siyasî Haklara İlişkin Sözleşmenin 11 inci maddesinde de “Hiç kimse, salt bir sözleşme yükümlülüğünü yerine getiremediği gerekçesiyle özgürlüğünden yoksun bırakılamaz.” hükmü yer almaktadır. Dolayısıyla artık bu Anayasal norm karşısında bazı kanun hükümlerinin, bu norm ile uyumlaştırılması gerekir. Bunlardan biri de 5941 sayılı Kanundaki karşılıksız işlemin yapılmasına sebebiyet verilmesi hâlinde adli para cezasına hükmolunacağına dair hükmüdür. Kaldı ki, Ek 4 numaralı Protokol hükmü, anayasal norm hâline getirilmeseydi dahi, usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin uluslararası antlaşmalarla kanunlarının aynı konuda farklı hükümler içermesi

nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda uluslararası antlaşma hükümleri esas alınacağından (Anayasa m.90/5), sözleşmeden kaynaklanan yükümlülüklerin yerine getirilmemesi nedeniyle özgürlüğü bağlayıcı ceza verilemeyecekti. Anayasanın 38 inci maddesinin sekizinci fıkrası ve diğer uluslararası sözleşme hükümleri, doğrudan veya dolaylı olarak hürriyeti bağlayıcı ceza verilmemesi yükümlülüklerini bünyesinde barındırmaktadır. Özel borç ilişkilerindeki edimlerin yerine getirilmemesine bağlanan yaptırım seçeneklerindeki küresel hukuk eğilimi, özgürlüklerden yoksun kılma kategorisinin terk edilmesi yönündedir. Her ne kadar Anayasa Mahkemesi farklı bir yorum (Anayasa Mahkemesi 17/3/2011 T, 2010/6 E, 2011/54 K) benimsemişse de, çekin özel borçlar kategorisinde olduğu konusunda hukuken bir duraksama yoktur. Zira dayanağını oluşturduğu temel ilişkiyle hukuki bağı koparılmış (illiyetten mücerret) kambiyo senedi olan çek, mahiyeti itibariyle bir özel hukuk borcunu tecessüm ettirir. Bu kapsamda Türkiye'nin gerek Anayasanın 90 ıncı maddesi gerekse ilgili uluslararası sözleşmeler bağlamında karşılıksız çeklerle ilgili olarak hapis cezasını sürdürebilme imkânı kalmamıştır. Ayrıca, Yasama Organının bazı fiilleri suç olmaktan çıkarmakta kimi başka olguları ve değişimleri göz önünde bulundurabileceği de unutulmamalıdır. Sonuç olarak Türkiye Büyük Millet Meclisinin tasarısı ve teklifleri norma dönüştürürken kullandığı yetki, temeli ve sınırları Anayasanın 38 inci maddesinde düzenlenen suç-ceza kurma ile kurulan suç ve cezaların yürürlükten kaldırma iktidarına ilişkindir. Özgürlüğün en ağır kısıtlanma biçimi olan suç ve ceza alanı, gelişim ve değişim değerleri göz önünde bulundurularak karşılıksız çekler açısından yeniden özgürlük alanına döndürülmektedir.

Türk Ceza Kanununun 45 inci maddesinde suç karşılığında uygulanan cezalar, hapis cezası ve adli para cezası olmak üzere iki kategori altında belirlenmiş olduğundan, 5941 sayılı Kanundaki her bir çekle ilgili olarak binbeşyüz güne kadar adli para cezasına hükmolunacağına dair hüküm doğrudan bir hürriyeti bağlayıcı ceza öngörmektedir. Ancak çek hakkında karşılıksızdır işlemi yapılmasına sebebiyet veren keşidecilerin bu işleme sebebiyet vermelerinin ana nedeni, malî durumlarının ödemeye imkân vermesidir. Dolayısıyla zaten malî durumu uygun olmayan bir kimse hakkında adli para cezasına hükmolunmasının hayatın olağan akışında pratik bir faydası olmamak ve adli para cezası Türk Ceza Kanununun 52 nci maddesi uyarınca hapis cezasına dönüştürülmektedir. Çek hamillerinin korunması için hapis cezası veya adli para cezasının gerekliliğine dair iddialar, bu nedenle kabul edilebilir olmadığı gibi, bu suçtan dolayı takip dosyası sayısında herhangi bir azalma olmaması ve tahsil miktarında da kayda değer bir artış görülmemesi de bu sonucu doğrular niteliktedir.

Her ne kadar Türk hukukunda çekin kamu güvenliğini haiz bir kıymetli evrak olduğu, buna bağlı olarak çek hamillerinin korunmasına yönelik tedbirlerin alınması gerektiği ileri sürülmüşse de bütün emre ve hamiye yazılı senetler kamu güvenliğini haizdir. Bu nedenle kamu güvenliğine haiz olan bono, poliçe ve diğer kıymetli evraklar açısından güvenilirliklerinin sağlanması amacıyla hürriyeti bağlayıcı ceza veya adli para cezası öngörülmemişken, çekler açısından böyle bir ayrıcalık tanınmasına gerek yoktur. Kaldı ki çekte itibar kazandırmanın ve çeki güvenilir bir ödeme aracı haline getirmenin yolu, karşılıksız çek keşide edenler için hapis veya adli para cezası yaptırımlarının öngörülmesi de değildir. Bu itibar ve güvenilirlik, ancak çek defterlerinin ekonomik durumu itibarıyla onu kullanmaya ehil olanlara verilmesi durumunda gerçekleştirilebilir. Dolayısıyla çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağıyla, ekonomik durumu itibarıyla çek kullanmaya ehil olmayanların çek kullanabilmelerinin yolu kapatılmış olmaktadır.

19/3/1985 tarihli ve 3167 sayılı Çekle Ödemelerin Düzenlenmesi ve Çek Hamillerinin Korunması Hakkında Kanun yürürlükte bulunduğu süre içerisinde Türkiye'deki ticari hayatın gerekleri açısından hürriyeti bağlayıcı ceza öngörmüştür ve yürürlükte bulunduğu dönem koşulları göz önünde bulundurulduğunda, bu durum kabul edilebilirdir. 5941 sayılı Kanundaki adli para cezasına hükmolunacağına dair hüküm ise Tasarısı ile öngörülen düzenlemeye bir geçiş sürecidir. Günümüz ticari

hayatının gerekleri göz önüne alındığında gerek hürriyeti bağlayıcı ceza gerekse adli para cezası ile çek açısından bir koruma öngörülmesine gerek yoktur. Zira günümüzde yaygın olan anlayış iktisadî suçlara iktisadî cezalar verilmesidir. Kaldı ki, çek hamilleri tamamen korunmadan yoksun da bırakılmamaktadır. Şöyle ki, üzerinde yazılı bulunan düzenleme tarihine göre kanunî ibraz süresi içinde çekle ilgili olarak karşılıksızdır işlemi yapılması hâlinde, hamilin talebi üzerine her bir çekle ilgili olarak çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı kararı verilmesi dahi, çek sahipleri açısından yeterli bir caydırıcılık arz etmektedir. Diğer taraftan karşılıksız çeklerin tedavülde bulunan çek toplamına göre hayli düşük olması bir yana, karşılık çek keşide etmenin suç olmaktan çıkarılmasının sebebiyet verdiği boşlukta uzun sürmeyecek ve intikal süresinin dolmasıyla yerini ekonomik işleyişinin sağlayacağı doğal düzene bırakacaktır. Doğacak geçici algı ve karşıtlıklar, Tasarı ile öngörülen düzenin oluşmasıyla sona erecektir. Öte yandan çek alacaklısı, ifa edilmeyen edime yönelik takip yetkileri ve diğer özel hukuk yaptırımlarıyla donatılmış olmanın dışında, çek ilişkisine gireceği kişilerin (keşideci ve cirantalar) ekonomik kapasitelerini öğrenebilme imkânlarına da kavuşturulmuş bulunmaktadır.

Adli para cezasının ve ödenmediği takdirde de çevrilme nedeniyle hapis cezasının temin ettiği kadarıyla çek alacaklısının menfaatlerinin kısmen zarar gördüğü ve Yasama Organının bu sorunu görmezden gelemeyeceği tezine işaret olunmalıdır. Tasarı ile hem görmezden gelinemeyecek bu sorunlara çözüm bulunması amaçlanmış hem de bu çözümle bir Anayasa ve ulusalüstü hukuk normlarının kaçınılmaz sonucu iç hukuka aktarılmıştır. Bu bağlamda anayasa ihlali yoluyla korunacak menfaatlerin hukuki karşılıkları bulunmamaktadır.

Çek sahiplerinin ellerinde bulunan çeklerle ilgili olarak bankaların yükümlülükleri konusunda bir süre sınırı öngörülmemiştir. Bu nedenle bankalar ile çek defteri sahipleri arasındaki gayri nakdi kredi ilişkisinin sürgit devam etmesini engellemek amacıyla bankaların ödemekle yükümlü olduğu tutar açısından sorumluluğu, çekin üzerindeki tarihten itibaren beş yıl süreyle sınırlandırılmıştır. Bu dahi, çekin itibara kavuşturulması yöntemlerinden bir diğeri olarak Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Diğer taraftan piyasada tedavül eden çeklerin çok büyük bir kısmının ileri tarihli çek olduğu gerçeği karşısında, ileri tarihli çeklerin üzerinde yazılı tarihten (vadeden) önce ibraz edilmelerinin ve buna bağlı olarak mağduriyetlerin engellenmesi amacıyla (engellenmediği takdirde keşideci ve cirantalar hem vadeden önce ödemeye zorlanmakta hem de keşideci hakkında çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı kararı verilmesine neden olduğundan) ileri tarihli çeklerin, üzerinde yazılan tarihten önce ibrazının geçersiz olduğuna dair hüküm, 31/12/2017 tarihine kadar uzatılmıştır. Bu dahi, uygulamadan kaynaklı sorunların giderilmesinde bir yöntem olarak görülmüştür.

Geneli üzerinde müzakerelerden sonra Tasarının maddelerine geçilmesi kabul edilmiştir.

Tasarının çerçeve 1 inci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Tasarının çerçeve 2 nci maddesi ile değiştirilmesi öngörülen 5941 sayılı Kanunun 3 üncü maddesindeki, ibraz eden düzenleyici dışındaki hamillere karşı ibraz edilen her bir çek yaprağı için muhatap bankanın ödemekle yükümlü olduğu tutarının artırılması amacıyla değişiklik yapılmıştır. Yapılan değişiklik ile muhatap bankanın ödemekle yükümlü olduğu tutar, “altıyüz” liradan “bin” liraya çıkarılmıştır. Tasarının 2 nci maddesi yapılan değişiklik doğrultusunda kabul edilmiştir.

Tasarının çerçeve 3 üncü maddesi ile değiştirilmesi öngörülen 5941 sayılı Kanunun 5 inci maddesinin birinci fıkrasında geçen “hamilin talebi üzerine” ibaresi, hamil tarafından çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı kararının verilmesini talep hakkının kullanılacağı sürenin açıklığa kavuşturulması amacıyla “altı ay içinde hamilin talepte bulunması üzerine” şeklinde değiştirilmiştir. Tasarının çerçeve 3 üncü maddesi değişiklik doğrultusunda kabul edilmiştir.

Tasarının çerçeve 4 üncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

Tasarının çerçeve 5 inci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Tasarının çerçeve 6 ncı maddesi ile 5941 sayılı Kanuna eklenmesi öngörülen geçici 3 üncü maddede intikal aşamasında ortaya çıkabilecek bazı aksaklıkları gidermek amacıyla değişiklikler yapılmıştır. Bu bağlamda bankaların müşterilerine yeni çek defterleri verecekleri ve ellerindeki çek defterlerini imha edecekleri tarih, hâlihazırda ellerinde bulunan çek defterlerini tüketebilmelerinin sağlanması ve kaynakların israfının engellenmesi amacıyla "30/6/2012" ibaresi "31/12/2012" şeklinde değiştirilmiştir. Ayrıca 5941 sayılı Kanununun 5 inci maddesi ve 7 nci maddesinin dokuzuncu fıkralarındaki adli yaptırımlar, idarî nitelikte yaptırımlara dönüştürüldüğünden, bu hükümlere dayanılarak başlatılan soruşturma ve kovuşturmalara dair dosyalar hakkında ne şekilde işlem tesis edileceğinin açıklığa kavuşturulması amacıyla maddeye yeni fıkra eklenmiştir. Tasarının 6 ncı maddesi yapılan değişiklikler doğrultusunda kabul edilmiştir.

Tasarının çerçeve 7 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Tasarının çerçeve 8 inci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Tasarı görüşmeler esnasında redaksiyona tabi tutulmuştur.

Raporumuz, Genel Kurula sunulmak üzere Başkanlığımıza saygı ile arz olunur.

Başkan <i>Ahmet İyimaya</i> Ankara	Başkanvekili <i>Hakkı Köylü</i> Kastamonu	Sözcü Yılmaz Tunç Bartın (Son oylamada bulunamadı)
Kâtip <i>Harun Tüfekci</i> Konya	Üye Murat Bozlak Adana (Son oylamada bulunamadı)	Üye <i>İlknur İnceöz</i> Aksaray
Üye <i>Bülent Tezcan</i> Aydın	Üye <i>Fehmi Küpçü</i> Bolu	Üye Hakan Çavuşoğlu Bursa (Toplantıya katılmadı)
Üye <i>Mustafa Kemal Şerbetçioğlu</i> Bursa	Üye <i>İsmail Kaşdemir</i> Çanakkale	Üye <i>Bilal Uçar</i> Denizli
Üye <i>Oktay Öztürk</i> Erzurum	Üye <i>Recep Özel</i> Isparta	Üye <i>Bülent Turan</i> İstanbul
Üye <i>Celal Adan</i> İstanbul	Üye <i>Murat Başesgioğlu</i> İstanbul	Üye <i>Mevlüt Akgün</i> Karaman
Üye <i>Ramazan Can</i> Kırıkkale	Üye <i>Turgut Dibek</i> Kırklareli	Üye Ali Rıza Öztürk Mersin (Son oylamada bulunamadı)
Üye Ömer Süha Aldan Muğla (Toplantıya katılmadı)	Üye <i>Murat Göktürk</i> Nevşehir (Red)	Üye <i>Ali İhsan Yavuz</i> Sakarya
Üye <i>Dilek Akagün Yılmaz</i> Uşak (Muhalefet şerhim vardır, Red)	Üye <i>Ali İhsan Köktürk</i> Zonguldak	Üye <i>Ali İhsan Köktürk</i> Zonguldak

MUHALEFET ŞERHİ

5941 sayılı çek kanununda değişiklik yapılmasına dair kanun tasarısında eksik bırakılan yan iyiniyetli alacakların korunmasının yeterince düşünülmemesidir.

Yürürlükte olan 5941 s. Çek Yasasındaki yaptırımlara güvenerek alışverişlerinde çek almış olan kişilerin hakları ne olacaktır? Tasarı ile çek yasasından mahkum olanlara ya da yargılaması süren borçlulara af getirilmiş olacaktır.

Normal koşullarda alacaklı ve borçlu çekin ne anlama geldiğini, ödenmemesi durumunda yaptırımlarının ne olduğunu bilerek çek alıp verirler. Bu durumda çekin itibarlı bir ödeme vasıtası olduğunu düşünerek çek alan iyiniyeti hamiller cezalandırılmış, çoğunlukla kötüniyetle ödemelerini yapmamış kişiler ise ödüllendirilmiş olacaktır.

Görüşmeler sırasında açıklanan rakamlardan anlaşıldığı gibi karşılıksız çek miktarı piyasada kullanılan çek miktarının %10 u civarındadır. Zaten getirilen müeyyideler iyiniyetle çeklerini ödeyen kişiler için değil, genel olarak kötüniyetle ödemekten imtina eden kişiler içindir.

Bu tasarıya gerekçe gösterilen olağandışı koşullar, kriz vs nedenlerle çeklerini ödeyemeyen borçlu grubu uygulamada ne yazık ki çok azdır. Aksine ödeme yapmamakta direnen ve cezai yaptırımla karşılaşan kişiler genellikle kötüniyetli kişilerdir. Mallarını kaçıran, adresini değiştiren, şirketlerin içini boşaltan ,hatta mal kaçırmak amacıyla eşinden boşanan kişilerdir.

Belirtmiş olduğum bu nedenlerle çoğunlukla kötüniyetli çek borçluları yararına yapılan bu düzenleme toplumdaki ticari güven duygusunun ve iyiniyetli alacaklılar açısından adalet duygusunun yitirilmesine neden olacaktır. Bu nedenle de hukuk dışı hak arayışlarının yoğunlaşmasına yol açacaktır.

Anayasa M.38 de düzenlenen "hiç kimse yalnızca sözleşmeden doğan bir yükümlülüğü yerine getirememesinden dolayı özgürlüğünden alıkonulamaz" hükmü çerçevesinde karşılıksız çek düzenlenmesi nedeniyle getirilen cezai yaptırımların Anayasaya aykırı olduğu yönündeki iddialar Anayasa Mahkemesi tarafından irdelenmiş ve 17.3.2011 tarih ve 2011/54 K sayılı kararı ile anayasaya aykırılığın sözkonusu olmadığına karar verilmiştir.

Bu çerçevede kötüniyetli borçlular açısından hile, dolandırıcılık, keyfi olarak ödemedi imtina, mal kaçırma, vs gibi durumlarda cezai müeyyide konmalıdır.

Ayrıca ticari hayatta kişilerin güvenilirliği ve ekonomik durumuna ilişkin kişi sicilleri konusunda alternatif uygulama ve yaptırımlar getirilmeli ,olumsuz sicili olan kişilere kredi kartı dahi verilmemesi şeklinde alternatif düzenlemeler yapılmalıdır. Bu düzenlemeler yapılmadan çekteki cezai yaptırımların tamamen kaldırılması ticari yaşamdaki güveni sarsacaktır.

Yukarıdaki öneriler dikkate alınmadığı takdirde 5941 s. Çek Yasasındaki yaptırımlara güvenerek çek almış kişilerle ilgili olarak en azından geçiş dönemine ilişkin bir düzenleme yapılmasının uygun olacağı kanaatindeyim.

Ayrıca ülkede olağanüstü ekonomik koşullar olmamasına rağmen TTK da var olan ibrazında ödenmesi gereken çek kavramına aykırı olarak tasarıda 31.12.2017 tarihine kadar üzerinde yazılı düzenleme tarihinden önce çekin ödenmek için muhatap bankaya ibrazının geçersiz olduğu yönündeki düzenlemeye de katılmıyorum.

Dilek Akağün Yılmaz
Uşak

HÜKÜMETİN TEKLİF ETTİĞİ METİN

**ÇEK KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK
YAPILMASINA DAİR KANUN TASARISI**

MADDE 1- 14/12/2009 tarihli ve 5941 sayılı Çek Kanununun 2 nci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "adli sicil" ibaresi "Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası" şeklinde değiştirilmiş ve aynı maddenin yedinci fıkrasına aşağıdaki bent eklenmiştir.

"d) Çekin basıldığı tarih,"

MADDE 2- 5941 sayılı Kanunun 3 üncü maddesinin altıncı fıkrasında yer alan "şikâyet" ibaresi "talepte" şeklinde değiştirilmiş; maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"(9) Çekin, üzerinde yazılı baskı tarihinden itibaren beş yıl içinde ibraz edilmemesi hâlinde, muhatap bankanın üçüncü fıkraya göre ödemekle yükümlü olduğu tutara ilişkin sorumluluğu sona erer."

MADDE 3- 5941 sayılı Kanunun 5 inci maddesinin başlığı "Çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı" şeklinde, üçüncü fıkrasında yer alan "hukukî ve cezai sorumluluk" ibaresi "hukukî sorumluluk ile idarî yaptırım sorumluluğu" şeklinde, birinci ve onuncu fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiş; ikinci, dördüncü, dokuzuncu ve onbirinci fıkraları yürürlükten kaldırılmıştır.

"(1) Üzerinde yazılı bulunan düzenleme tarihine göre kanunî ibraz süresi içinde ibrazında, çekle ilgili olarak karşılıksızdır işlemi yapılması hâlinde, hamilin talebi üzerine, çek hesabı sahibi gerçek veya tüzel kişi hakkında, çekin tahsil için bankaya ibraz edildiği veya çek hesabının açıldığı banka şubesinin bulunduğu yer ya da çek hesabı sahibinin yahut talepte bulunanın yerleşim yeri Cumhuriyet savcısı tarafından, her bir çekle ilgili olarak çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı kararı verilir."

"(10) Çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı kararına karşı yapılacak başvuru ve itirazlar hakkında, 30/3/2005 tarihli ve 5326 sayılı Kabahatler Kanununun kanun yoluna ilişkin

ADALET KOMİSYONUNUN
KABUL ETTİĞİ METİN

**ÇEK KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK
YAPILMASINA DAİR KANUN TASARISI**

MADDE 1- 14/12/2009 tarihli ve 5941 sayılı Çek Kanununun 2 nci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "adli sicil" ibaresi, "Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası" şeklinde değiştirilmiş ve aynı maddenin yedinci fıkrasına aşağıdaki bent eklenmiştir.

"d) Çekin basıldığı tarih,"

MADDE 2- 5941 sayılı Kanunun 3 üncü maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan "altıyüz" ibareleri "bin" şeklinde ve altıncı fıkrasında yer alan "şikâyet" ibaresi "talepte" şeklinde değiştirilmiş; maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"(9) Çekin, üzerinde yazılı baskı tarihinden itibaren beş yıl içinde ibraz edilmemesi hâlinde, muhatap bankanın üçüncü fıkraya göre ödemekle yükümlü olduğu tutara ilişkin sorumluluğu sona erer."

MADDE 3- 5941 sayılı Kanunun 5 inci maddesinin başlığı "Çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı" şeklinde, üçüncü fıkrasında yer alan "hukukî ve cezai sorumluluk" ibaresi "hukukî sorumluluk ile idarî yaptırım sorumluluğu" şeklinde, birinci ve onuncu fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiş; ikinci, dördüncü, dokuzuncu ve onbirinci fıkraları yürürlükten kaldırılmıştır.

"(1) Üzerinde yazılı bulunan düzenleme tarihine göre kanunî ibraz süresi içinde ibrazında, çekle ilgili olarak karşılıksızdır işlemi yapılması hâlinde, altı ay içinde hamilin talepte bulunması üzerine, çek hesabı sahibi gerçek veya tüzel kişi hakkında, çekin tahsil için bankaya ibraz edildiği veya çek hesabının açıldığı banka şubesinin bulunduğu yer ya da çek hesabı sahibinin yahut talepte bulunanın yerleşim yeri Cumhuriyet savcısı tarafından, her bir çekle ilgili olarak çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı kararı verilir."

"(10) Çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı kararına karşı yapılacak başvuru ve itirazlar hakkında, 30/3/2005 tarihli ve 5326 sayılı Kabahatler Kanununun kanun yoluna ilişkin

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

hükümleri uygulanır. Çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı kararına karşı yapılan başvurunun kabulü hâlinde, bu kararla ilgili olarak da sekizinci fıkradaki bildirim ve yayımlanma usulü izlenir."

MADDE 4- 5941 sayılı Kanunun 6 ncı maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağının kaldırılması

MADDE 6- (1) Karşılıksız kalan çek bedelinin, çekin üzerinde yazılı bulunan düzenleme tarihine göre kanunî ibraz tarihinden itibaren işleyecek 3095 sayılı Kanuna göre ticarî işlerde temerrüt faiz oranı üzerinden hesaplanacak faizi ile birlikte tamamen ödenmesi hâlinde, çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı Cumhuriyet savcısı tarafından kaldırılır. Çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağının kaldırıldığı, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasına 5 inci maddenin sekizinci fıkrasındaki usullere göre bildirilir ve ilân olunur.

(2) Çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı kararının verildiği yer Cumhuriyet Başsavcılığına başvurularak talebin geri alınması hâlinde de birinci fıkraya hükmü uygulanır.

(3) Çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağına ilişkin kayıt, kaydın girildiği tarihten itibaren her hâlde on yıl geçmesiyle Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası tarafından re'sen silinir ve bu işlem ilân olunur."

MADDE 5- 5941 sayılı Kanunun 7 nci maddesinin dokuzuncu fıkrasında yer alan "bir yıla kadar hapis" ibaresi "Cumhuriyet savcısı tarafından üçyüz Türk Lirasından üçbin Türk Lirasına kadar idarî para" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 6- 5941 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

"GEÇİCİ MADDE 3-(1) Bankalar, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasınca bu maddenin yayımı tarihinden itibaren bir ay içinde 2 nci

(Adalet Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

hükümleri uygulanır. Çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı kararına karşı yapılan başvurunun kabulü hâlinde, bu kararla ilgili olarak da 8 inci fıkradaki bildirim ve yayımlanma usulü izlenir."

MADDE 4- 5941 sayılı Kanunun 6 ncı maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağının kaldırılması

MADDE 6- (1) Karşılıksız kalan çek bedelinin, çekin üzerinde yazılı bulunan düzenleme tarihine göre kanunî ibraz tarihinden itibaren işleyecek 3095 sayılı Kanuna göre ticarî işlerde temerrüt faiz oranı üzerinden hesaplanacak faizi ile birlikte tamamen ödenmesi hâlinde, çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı Cumhuriyet savcısı tarafından kaldırılır. Çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağının kaldırıldığı, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasına 5 inci maddenin sekizinci fıkrasındaki usullere göre bildirilir ve ilân olunur.

(2) Çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı kararının verildiği yer Cumhuriyet Başsavcılığına başvurularak talebin geri alınması hâlinde de birinci fıkraya hükmü uygulanır.

(3) Çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağına ilişkin kayıt, kaydın girildiği tarihten itibaren her hâlde on yıl geçmesiyle Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası tarafından re'sen silinir ve bu işlem ilân olunur."

MADDE 5- 5941 sayılı Kanunun 7 nci maddesinin dokuzuncu fıkrasında yer alan "bir yıla kadar hapis" ibaresi "Cumhuriyet savcısı tarafından üçyüz Türk Lirasından üçbin Türk Lirasına kadar idarî para" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 6- 5941 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

"GEÇİCİ MADDE 3-(1) Bankalar, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasınca bu maddenin yayımı tarihinden itibaren bir ay içinde 2 nci

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

maddeye göre yayımlanacak tebliğde belirlenen esaslara uygun olarak yeni çek defterleri bastırılır.

(2) Bankalar, 30/6/2012 tarihine kadar müşterilerine yeni çek defterlerini verir ve ellerindeki eski çek defterlerini imha ederler.

(3) Bu Kanunun bu maddenin yayımı tarihinden önce yürürlükte bulunan hükümleri ile 3167 sayılı Kanun hükümleri gereğince düzenlenmiş olan eski çeklerin hukukî geçerliliği devam eder.

(4) Bankaların müşterilerine verdikleri eski çek defterleriyle ilgili olarak, muhatap bankanın 3 üncü maddenin üçüncü fıkrasına göre ödemekle yükümlü olduğu tutara ilişkin sorumluluğu 30/6/2018 tarihinde sona erer.

(5) 31/12/2017 tarihine kadar, üzerinde yazılı düzenleme tarihinden önce çekin ödenmek için muhatap bankaya ibrazı geçersizdir.

(6) Bu maddenin yayımı tarihinden önce verilen çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı kararlarına ilişkin kayıtlar, 6 ncı maddede düzenlenen yasağın kaldırılmasına ilişkin şartlar oluşuncaya kadar Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasında tutulmaya devam olunur."

(Adalet Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

maddeye göre yayımlanacak tebliğde belirlenen esaslara uygun olarak yeni çek defterleri bastırılır.

(2) Bankalar, 31/12/2012 tarihine kadar müşterilerine yeni çek defterlerini verir ve ellerindeki eski çek defterlerini imha ederler.

(3) Bu Kanunun bu maddenin yayımı tarihinden önce yürürlükte bulunan hükümleri ile 3167 sayılı Kanun hükümleri gereğince düzenlenmiş olan eski çeklerin hukukî geçerliliği devam eder.

(4) Bankaların müşterilerine verdikleri eski çek defterleriyle ilgili olarak, muhatap bankanın 3 üncü maddenin üçüncü fıkrasına göre ödemekle yükümlü olduğu tutara ilişkin sorumluluğu 30/6/2018 tarihinde sona erer.

(5) 31/12/2017 tarihine kadar, üzerinde yazılı düzenleme tarihinden önce çekin ödenmek için muhatap bankaya ibrazı geçersizdir.

(6) Bu maddenin yayımı tarihinden önce verilen çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı kararlarına ilişkin kayıtlar, 6 ncı maddede düzenlenen yasağın kaldırılmasına ilişkin şartlar oluşuncaya kadar Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasında tutulmaya devam olunur.

(7) Bu Kanun hükümlerine göre suç karşılığı uygulanan yaptırım, idarî yaptırıma dönüştürülen fiiller nedeniyle,

a) Soruşturma evresinde bulunan dosyalar hakkında Cumhuriyet Başsavcılığınca,

b) Kovuşturma evresinde bulunan dosyalar hakkında mahkemece,

idarî yaptırım kararı verilir. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığında bulunan dosyalar hakkında Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığınca, Yargıtay'ın ilgili dairesinde bulunan dosyalar hakkında ise ilgili dairece, bu Kanuna göre işlem yapılmak üzere dava dosyası hükmü veren mahkemeye gönderilir ve bu mahkeme tarafından duruşma yapılmaksızın karar verilir."

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

MADDE 7- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 8- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

(Adalet Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

MADDE 7- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 8- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Recep Tayyip Erdoğan

Başbakan

Başbakan Yardımcısı

B. Arınç

Başbakan Yardımcısı

B. Bozdağ

Avrupa Birliği Bakanı

E. Bağış

Çevre ve Şehircilik Bakanı

E. Bayraktar

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı

T. Yıldız

Gümrük ve Ticaret Bakanı

H. Yazıcı

Kültür ve Turizm Bakanı

E. Günay

Milli Savunma Bakanı

İ. Yılmaz

Başbakan Yardımcısı V.

M. Şimşek

Adalet Bakanı

S. Ergin

Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanı

N. Ergün

Dışişleri Bakanı

A. Davutoğlu

Gençlik ve Spor Bakanı

S. Kılıç

İçişleri Bakanı

İ. N. Şahin

Maliye Bakanı

M. Şimşek

Orman ve Su İşleri Bakanı

V. Eroğlu

Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanı

B. Yıldırım

Başbakan Yardımcısı

B. Atalay

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı

F. Şahin

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı

F. Çelik

Ekonomi Bakanı

M. Z. Çağlayan

Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanı

M. M. Eker

Kalkınma Bakanı

C. Yılmaz

Milli Eğitim Bakanı

Ö. Dinçer

Sağlık Bakanı

R. Akdağ

